

Multimodalni prijevoz – odgovornost prijevoznika i osiguranje odgovornosti

Margita Selan Voglar

direktorica Službe transportnih osiguranja
Zavarovalnica Triglav, d.d.

Promjene koje su utjecale na razvoj transporta

- ▶ Kontejnerizacija - prvi primjeri u 1956
- ▶ Političke promjene - otvaranje velikih ex socijalističkih zemalja, bilateralni i multilateralni trgovački dogovori o slobodnoj trgovini, formiranje zajedničkih tržišta - EU
- ▶ *Global village*
 - ▶ korporacije kod širenja ne sprječavaju granice
 - ▶ fokus je na troškovima, vremenu i dobiti
- ▶ Upravljanje opskrbnim lancima:
 - ▶ *just in time*
 - ▶ *door to door*
 - ▶ monitoring potreba aktivnog potrošača
 - ▶ outsourcing usluga trećim osobama
- ▶ Zahtjev sigurnosti (terorizam, bolesti...)
- ▶ Razvoj novih tehnologija i inovacija koje omogućavaju isporuku tereta u dogovoreno vrijeme, kraće opskrbne lance, *zero defect*-a i novih rizika.

- ▶ Promjene u upravljanju opskrbnih lanca dovele su do razvoja moderne multimodalnosti kakvu poznajemo danas
- ▶ Razvoj organizirane multimodalnosti pokrenuli su brodari kada su ustanovili da trebaju korisnicima svojih usluga nuditi više od usluge prijevoza tereta između luka
- ▶ pokrenuli su povezivanje sa transportnim kompanijama, skladištarima, kopnenim prijevoznicima i pružateljima usluge pakiranja kako bi ponudili bešavne (*seamless*) usluge.
- ▶ Špediteri i ostali posrednici bili su izazvani novim uslugama „Vessel owing multimodal service operators”
 - ▶ razvili su „Non-vessel owing carrier” NVOC
- ▶ Špediter u takvim situacijama nije više posrednik između broдача i naručitelja prijevoza, koji radi za proviziju
- ▶ Nova situacija: špediter zakupljuje mjesto na brodu u posebnom ugovoru sa brodarom, kojeg dalje prodaje naručiteljima svojih usluga - svojim klijentima

Definicija multimodalnog prijevoza i multimodalnog prijevoznika

- ▶ Multimodalni prijevoz znači prijevoz tereta sa barem dvije grane transporta na osnovu jednog (multimodalnog) ugovora, iz mjesta u jednoj državi gdje je multimodalni prijevoznik preuzeo robu do mjesta isporuke u drugoj državi
- ▶ Multimodalni prijevoznik (eng. *Multimodal transport operator* - MTO) je osoba koja u svoje ime ili preko druge osobe, koja nastupa u njegovo ime, zaključi ugovor o multimodalnom prijevozu i koji nastupa kao gospodarstvenik, a ne kao agent ili u ime naručitelja ili prijevoznika, koji sudjeluju u multimodalnom prijevozu i koji je odgovoran za izvršenje ugovora o multimodalnog prijevozu.
- ▶ MTO preuzima svu odgovornost za izvršenje ugovora - za njegov rezultat!

Razlika između špeditera i MTO

Vrste usluga koje nude u biti su jednake

Vrste špediterskih poslova čl.2 OUPMOH:

- ▶ davanje stručnih savjeta i sudjelovanje u pregovorima radi zaključenja ugovora o međunarodnoj prodaji s gledišta prijevoza, osiguranja, carinskih pitanja i dr.;
- ▶ iznalaženje najpovoljnijih prijevoznih puteva i klauzula koje treba primijeniti u međunarodnoj prodaji i međunarodnom prijevozu robe radi zaštite interesa nalogodavca;
- ▶ osiguranje povlastica, refakcija i drugih pogodnosti od stranih i domaćih prijevoznika te drugih sudionika;
- ▶ organiziranje zbirnog prometa;
- ▶ organiziranje multimodalnog i integralnog prijevoza robe i fizičke distribucije stvari po sustavu “od vrata do vrata”
- ▶ zaključivanje ugovora o prijevozu u svim granama prijevoza;

- ▶ zaključivanje ugovora o utovaru, istovaru, pretovaru, sortiranju, pakiranju, uskladištenju robe odnosno skladištenje robe;
- ▶ zaključivanje ugovora o osiguranju robe;
- ▶ zastupanje i obavljanje poslova u svezi s carinjenjem robe (carinsko zastupanje);
- ▶ uzimanje uzoraka;
- ▶ utvrđivanje količine robe bez izdavanja certifikata;
- ▶ sudjelovanje u naplati isporučene robe;
- ▶ izdavanje otpremničkih potvrda i drugih otpremničkih dokumenata (vlastitih, FIATA ili drugih);
- ▶ ispostavljanje ili pribavljanje prijevoznih i drugih dokumenata;

- ▶ kontrola obračunske ispravnosti prijevoznih dokumenata te obračun prijevoznih i drugih troškova;
- ▶ poduzimanje mjera za obeštećenje u slučajevima gubitka, oštećenja ili zakašnjenja isporuke robe;
- ▶ pribavljanje tranzitnih dozvola za robu i drugih dokumenata;
- ▶ organiziranje doleđivanja te hranjenja i pojenja živih životinja;
- ▶ obavljanje usluga na međunarodnim sajmovima, samostalnim i specijalnim izložbama te sličnim priredbama u zemlji i inozemstvu;
- ▶ unutrašnje otpremanje;
- ▶ ostali poslovi uobičajeni u međunarodnom otpremništvu

Razlika između špeditera i MTO

- ▶ Špediter u ime naručitelja usluge dogovara različite ugovore i nastupa kao agent naručitelja.
- ▶ Za izvođenje usluga angažira podizvođače sa kojima sklapa različite ugovore kako bi teret stigao na određeno mjesto.
- ▶ Za svoje usluge prima naknadu od naručitelja, a za svoj rad odgovara sukladno zakonu i uvjetima na osnovu kojih posluje.
- ▶ Ako špediter sam obavi dio prijevoza tereta, onda odgovara kao prijevoznik za taj dio.
- ▶ MTO je osoba koja zaključuje ugovor o multimodalnom prijevozu sa naručiteljem i odgovara za njegovu realizaciju od preuzimanja tereta do njegove isporuke. Na osnovi dogovora MTO izdaje multimodalni teretni list/teretnicu koji pokriva cijelu prijevoznu dionicu, bez obzira koliko transportnih načina/ prijevoznih sredstava se na toj relaciji koristi.
- ▶ MTO odgovara naručitelju za cijelu prijevoznu dionicu kao prijevoznik bez obzira tko je prijevoznik na pojedinačnom dijelu relacije - sam MTO sam ili njegovi podizvođači
- ▶ Odgovornost MTO definirana je u ugovoru o multimodalnom prijevozu. Međunarodna konvencija o multimodalnom prijevozu ne postoji!

Odgovornost MTO

- ▶ Postoje različiti sustavi odgovornosti MTO pomoću međunarodnih konvencija za pojedine grane prijevoza (unimodalne) koje su na snazi i obvezujuće su
- ▶ Nijedna međunarodna konvencija koja bi regulirala odgovornost MTO nije stupila na snagu
- ▶ Pravna neizvjesnost negativno utiče na multimodalni transport
- ▶ I ako ne postoji važeća međunarodna konvencija, neki MTO aplicirali su u svoje Opće uvjete po kojima posluju ICC/UNCTAD Pravila za dokumente multimodalnog transporta, 1991:
 - ▶ BIMCO MULTIDOC 2019
 - ▶ Standard Conditions (1992) governing the FIATA MULTIMODAL TRANSPORT BILL OF LADING,

Izdanje FIATA Bill of Lading (FBL)

Sa izdanjem FBL se MTO obavezuje da će u svoje ime organizirati čitav transport tereta od mjesta preuzimanja do mjesta isporuke naznačenih u FBL i preuzima odgovornost kako je definirana u uvjetima FBL.

Sukladno uvjetima FBL MTO je odgovoran i za radnje i propuste svojih zaposlenika ili agenata koji obavljaju poslove za koje su angažirani, ili ostalih osoba čije usluge koristi za izvršenje ugovora kako je definiran u FBL, kao za svoje radnje ili propuste.

Odgovornost MTO prema FBL

6.1. Odgovornost MTO traje od trenutka preuzimanja tereta do trenutka isporuke tereta

6.2. MTO odgovara za gubitak ili oštećenje tereta kao i za zakašnjenje isporuke tereta ako je događaj koji je uzorkovao gubitak, štetu ili zakašnjenje isporuke nastao za vrijeme dok je on bio zadužen za teret osim ako MTO dokaže da gubitak, šteta ili zakašnjenje isporuke nisu nastali ili postoji doprinos nastanku zbog krivnje ili nemarnosti MTO, njegovih zaposlenika ili agenta ili ostalih osoba čijim uslugama se koristi. U svakom slučaju, MTO odgovara za gubitak zbog zakašnjenja isporuke samo, ako je naručitelj deklarirao interes o pravovremenoj isporuci i MTO je to akceptirao i zapisao u FBL.

6.3. MTO ne garantira vrijeme isporuke. Zakašnjenje u isporuci tereta nastaje ako teret nije bio isporučen u izričito dogovorenom terminu ili, ako takav dogovor ne postoji, ako nije bila isporuka obavljena u roku koji je razumno potreban brižljivom MTO, uzimajući u obzir i okolnosti primjera.

6.4. Ako teret nije isporučen u roku od 90 dana nakon dana isporuke određenog u točki 6.3. oštećenik može, ako nema suprotnih dokaza, smatrati teret izgubljenim.

6.5. Kada MTO ustanovi da se u okolnostima slučaja gubitak ili oštećenje tereta mogu pripisati jednom ili više uzroka ili događaja, nabrojanih od a) do e) onda se pretpostavlja da je šteta tako nastala, ali oštećenik ima pravo dokazivati da gubitak ili oštećenje tereta nije bilo u cjelini ili djelomično prouzrokovano od jednog ili više tih uzroka ili događaja:

- a) radnja ili propust naručitelja ili druge osobe, a ne MTO, koja nastupa u ime naručitelja ili osobe od koje je MTO preuzeo teret za koji je zadužen,
- b) nedovoljno ili oštećeno stanje ambalaže ili oznaka i/ili brojeva,
- c) manipuliranje, ukrcavanje, slaganje ili iskrcavanje tereta sa strane naručitelja ili osoba koje rade u ime naručitelja,
- d) unutrašnje mane tereta,
- e) štrajkovi, isključenja, zaustavljanja ili sprječavanja rada.

6.6. Obrana za pomorski ili riječni prijevoz

- bez obzira na točke 6.2, 6.3 i 6.4 MTO ne odgovara za gubitak, oštećenje ili zakašnjenje u isporuci za teret koji se prevozi morem ili unutrašnjim plovnim putevima ako je gubitak, oštećenje ili zakašnjenje takvim prijevozom izazvano:

a) radnjom, nemarom ili propustom zapovjednika, pomorca, pilota ili službenika prijevoznika u navigaciji ili u upravljanju broda,

b) požarom, ukoliko nije izazvan osobnom krivnjom brodara, ali uvijek pod uvjetom da MTO može dokazati da je upotrebnom dužne pažnje provjerio da je brod bio sposoban za plovidbu na početku putovanja, ako je gubitak ili oštećenje tereta posljedica nesposobnosti broda za plovidbu (*unseaworthiness*)

Ograničenje odgovornosti MTO

8.1. Procjena odštete za gubitak ili oštećenje tereta biti će izrađena u odnosu na vrijednost takvog tereta u mjestu i vremenu isporuke primatelju ili u mjestu i vremenu kada je trebao biti isporučen sukladno odredbama u FBL.

8.2. Vrijednost tereta se određuje sukladno važećoj cijeni robne razmjene ili, ako ne postoji takva cijena, sukladno važećoj tržišnoj cijeni ili, ako ne postoji takva cijena, pozivanjem na normalnu vrijednost robe iste vrste i kvalitete.

8.3. Sukladno odredbama klauzula od 8.4 do uključivo 8.9, MTO ni u kojem slučaju nije i ne može postati odgovoran za gubitak ili oštećenje tereta za iznos viši od **666,67 SDR po paketu/omotu ili jedinici ili 2 SDR** po kilogramu bruto težine izgubljenog ili oštećenog tereta, ovisno o tome koji iznos je viši, osim ako nije bila vrsta i vrijednost tereta deklarirana od pošiljaoca i prihvaćena sa strane MTO, prije no što je preuzeo robu, ili je bila plaćena *ad valorem* vozarina, i takvu vrijednost je utvrdio u FBL, u kojim slučajevima će deklarirana vrijednost predstavljati iznos ograničenja odgovornosti MTO.

8.4. Kada je kontejner, paleta ili slična oprema za transport natovarena sa više nego jednim paketom ili jedinicom, paketi ili druge jedinice nabrajani u FBL kao pakirani u takvoj opremi za transport se smatraju za pakete ili jedinice otpreme. Osim prije spomenutog, oprema za transport smatra se zasebnim paketom ili jedinicom.

8.5. Bez obzira na prije napomenute odredbe, ako multimodalni prijevoz, sukladno ugovoru, **ne uključuje prijevoz tereta morem ili unutrašnjim plovnim putevima**, odgovornost MTO je ograničena na iznos, koji ne prelazi **8,33 SDR** po kilogramu bruto težine izgubljenog ili oštećenog tereta.

8.6. a) Ukoliko se gubitak ili oštećenje tereta dogodi na određenoj dionici multimodalnog prijevoza za koju je sklopljen zaseban ugovor o prijevozu na koji se primjenjuje važeća međunarodna konvencija ili obavezujuće nacionalno pravo koje predviđa drugačiji iznos ograničenja odgovornosti prijevoznika, taj će iznos ujedno predstavljati i iznos ograničenja odgovornosti za MTO

b) Ako vrsta i vrijednost robe nije bila deklarirana od strane naručitelja i unesena u FBL i plaćena *ad valorem* vozarina, odgovornost špeditera po COGSA, ukoliko je primjenjivo, neće prekoračiti USD 500 po paketu, ili u slučaju da roba nije pakirana, prema uobičajenoj prijevoznoj jedinici.

8.7. Ako je MTO odgovoran za gubitak zbog zakašnjenja u isporuci ili posljedični gubitak ili oštećenje različit od gubitka ili oštećenja tereta, tada je odgovornost MTO ograničena na iznos koji ne prekoračuje iznos dvostruke vozarine po multimodalnom ugovoru o transportu po tom FBL.

8.8. Iznos agregata odgovornosti MTO ne može prekoračiti iznos ograničenja odgovornosti za totalni gubitak tereta.

8.9. MTO se ne može pozivati na ograničenje odgovornosti ako je dokazano da je gubitak, oštećenje ili zakašnjenje u isporuci posljedica osobnog čina ili propusta MTO izvršenog sa namjerom uzrokovati gubitak, oštećenje ili zakašnjenje, ili s nemarom i sa znanjem da će takav gubitak, oštećenje ili zakašnjenje vjerojatno nastati.

Osiguranje odgovornosti MTO

- ▶ Da li je osiguranje multimodalnog prijevoza **rizičnije** od osiguranja unimodalnog prijevoza?
 - ▶ Obim i visina odgovornosti MTO,
 - ▶ Vrijednost tereta koji se prijevozi,
 - ▶ Kapacitet sredstava za prijevoz,
 - ▶ Manipulacije, skladištenje, kompletiranje tereta za prijevoz,
 - ▶ FCL teret ili LCL teret.
- ▶ Kakvu policu za osiguranje odgovornosti treba MTO dogovoriti?
 - ▶ Ugovorna odgovornost prema naručitelju,
 - ▶ Izvanugovorna odgovornost prema trećim osobama za štetu uzrokovanu izvođenjem transportnih operacija.

- ▶ Je li potrebno dogovoriti policu za svaku granu prijevoza i za svaku vrstu odgovornosti?
 - ▶ prijevoz brodom odgovornost brodara za teret i za štetu prouzrokovanu trećima pokrivena je sa P&I osiguranjem.
 - ▶ odgovornost avionskog prijevoznika za štetu na teretu ili trećima obuhvaćena je flotnom ili pojedinačnom policom osiguranja odgovornosti.
 - ▶ odgovornost cestovnog prijevoznika za teret osigurava se policom o osiguranju prijevozničke odgovornosti, a odgovornost za štetu trećima sa obveznim osiguranjem auto odgovornosti,
 - ▶ odgovornost željezničkog prijevoznika za teret osigurava sa policom ili ne, za štetu trećima postoje posebne police.
- ▶ Nude li te police i osiguranje odgovornosti MTO za štetu na robi i štetu prouzrokovanu trećima?

- ▶ Odgovornost MTO treba se osigurati sa posebnim policama, kod osiguratelja specijalista (primjerice TT Club - Through Transport), čiji produkti osiguravaju odgovornost i opremu multimodalnih operatera, NVOOC (*non vehicle owing carrier*), špeditera, logističkih operatera, pomorski terminala, stivadore, lučke vlasti i brodare.
- ▶ Standardno pokriće obuhvaća:
 - odgovornost naručitelju za gubitak ili oštećenje tereta, zakašnjenje u isporuci,
 - odgovornost za financijski gubitak zbog grešaka ili propusta,
 - odgovornost za štetu trećima zbog smrti, tjelesne ozljede, imovinske štete,
 - pokriće troškova odvjetnika, *surveyor*-a, odstranjenja oštećenog tereta, dezinfekcije kontaminiranog tereta ili preusmjeravanja pogrešno slanog tereta

Obaveza davanja informacija

- ▶ Prije dogovora o osiguranju MTO mora osiguratelja upoznati po kakvim uvjetima posluje
 - ▶ kako je definirana njegova odgovornost u ugovorima
 - ▶ Koje je ograničenje odgovornosti
 - ▶ koji su oslobađajući razlozi od odgovornosti
 - ▶ Koja jurisdikcija se primjenjuje u slučaju sudskih postupka,
- ▶ MTO treba jasno i potpuno ispuniti upitnik koji sačinjava dio ugovora o osiguranju, koje usluge /radnje izvodi,
- ▶ Sa osiguranjem je pokrivena zakonska odgovornost MTO za odštetne zahtjeve, koje osiguranik nije niti namjeravao niti nije razumno očekivao da nastanu tijekom ili kao posljedica izvođenja osiguranih radnja / usluga,
- ▶ Pokriveni su odštetni zahtjevi za incidente nastale za vrijeme trajanja police o osiguranju zbog usluga koje su se izvodile u vrijeme trajanja police osiguranja.
- ▶ Osiguranik mora u roku 90 dana od kada je primio obavijest ili saznanje, obavijestiti osiguratelja o odštetnom zahtjevu.

- ▶ Usluge koje pruža MTO su uobičajene koje pružaju i ostali MTO
- ▶ Kada se protiv osiguranika postavi tužbeni zahtjev, on ne smije priznati odgovornost ili dogovoriti ili pokušati dogovoriti ili se obvezati glede zahtjeva bez pisanog odobrenja osiguratelja,
- ▶ Kada se osiguranik za izvođenje posla ovlasti agenta ili podizvođača da nastupa u njegovo ime, prije angažmana mora pažljivo provjeriti partnera - ima li zadovoljavajući ugled i dovoljna iskustva za ispunjenje obaveza,
- ▶ Osiguranik mora nastojati da njegovi podizvođači ili agenti imaju i održavaju na snazi primjerno osiguranje odgovornosti,
- ▶ Osiguranik mora u pisanom obliku obavijestiti agenta ili izvođača o njihovoj odgovornosti i obavezama,
- ▶ Osiguranik mora poduzeti razumne mjere kako bi njegove usluge bile usklađene sa važećim zakonskim propisima,
- ▶ Osiguranik se ne može odreći prava na regres protiv bilo koje osobe bez prethodne pisane suglasnosti osiguratelja.

Osiguranje odgovornosti za štete na teretu

Osiguranje pokriva:

- Fizički gubitak ili fizičko oštećenje tereta, ako odgovornost osiguranika proizlazi iz međunarodne transportne konvencije ili nacionalnog transportnog prava koje je obavezno za osiguranika, ili iz standardnih uvjeta poslovanja, koje je usvojilo nacionalno špeditersko ili prijevozničko udruženje kojega je osiguranik član, FIATA teretnice (FBL), ili osiguranikove „*House Bill of lading*” ili njegovih standardnih uvjeta poslovanja uz uvjet, da odgovornost i ograničenja odgovornosti nisu šira i viša od onih definiranih u FBL ili u uvjetima nacionalnih udruženja, ili uvjeta ugovora, koji su bili odobreni i potvrđeni sa strane osiguratelja;
- Posljedični gubitak zbog gubitka ili fizičkog oštećenja,
- Doprinos tereta u zajedničkoj havariji i spašavanju (*salvage*), koji osiguranik ne može potraživati od naručitelja, agenta ili podizvođača.

- Dodatne troškove nastale osiguraniku zbog nepreuzimanja tereta sa strane primatelja u mjestu isporuke, ako je dogovor za prodaju ili raspolaganje tereta bio sklopljen u roku 15 dana od dolaska u mjesto isporuke,
- Dodatne troškove osiguraniku za slanje pogrešno usmjerenog tereta na pravu destinaciju,
- Troškove nastale osiguraniku zbog karantene, fumigacije ili dezinfekcije, koje proizlaze iz izvanrednih okolnosti posla,
- Troškove nastale zbog zbrinjavanja ostataka tereta nakon nezgode za koju je osiguranik odgovoran.

Za troškove postoje posebni limiti i posebne franšize.

- ▶ Za odštetne zahtjeve zbog gubitka ili oštećenja tereta koji proizlaze iz skladištenja, usluga cestovnog prijevoza (uključujući utovar i istovar transportnih sredstava) ili usluga pakiranja ili raspakiranja, za koje ne vrijede uvjeti ugovora (konvencija, zakona, standardnih uvjeta poslovanja, FBL...), vrijede iznosi ograničenja iznosa naknade iz ugovora o osiguranju, koji se izračunavaju po iznosu XX valute po kilogramu izgubljenog ili oštećenog tereta. Za takva pokrića važe posebni pod-limiti i franšize, definirani u ugovoru o osiguranju.
- ▶ Na odštetne zahtjeve zbog gubitka ili oštećenja tereta nastalih tijekom perioda kada je roba bila u posjedu, čuvanju ili nadzoru podizvođača kojega je imenovao osiguranik, a to nije prekooceanski ili *feeder* brodar ili avionski prijevoznik, primjenjuju se drugačiji podlimiti i franšize definirani u ugovoru o osiguranju.
- ▶ Za odštetne zahtjeve za teret visoke vrijednosti (*valuable cargo*) definirani su posebni podlimiti i franšize u ugovoru o osiguranju. Pokriće za teret visokih vrijednosti je za vrijeme prijevoza cestom, skladištenja, pakiranja ili raspakiranja ograničeno na rizik nasilnog ulaza dok je teret bio u učvršćenom i zaključanom vozilu, kontejneru, ograđenom prostoru ili skladištu.

Osiguranje odgovornosti za štete trećim osobama

- ▶ Osiguranje pokriva odštetne zahtjeve i troškove na osnovu zakona, koji nastaju zbog nesreće nastale prilikom obavljanja osiguranih usluga /radnji osiguranika koje su uzrokovale:
 - ▶ Tjelesnu ozljedu, bolest ili smrt treće osobe,
 - ▶ Fizički gubitak ili fizičko oštećenje imovini treće osobe,
 - ▶ Posljedični gubitak treće osobe, koji direktno nastaje iz odštetnog zahtjeva zbog štete na osobi ili imovini trećih.

Osiguranje ne pokriva zahtjeve radnika osiguranika ili radnika agenta ili podizvođača.

Osiguranje **ne** pokriva odštetne zahtjeve koji direktno ili indirektno proizlaze iz **avionskog prijevoza opasnog tereta**, kako je definiran u IATA propisima.

Osiguranje stručne pogreške

- ▶ Osiguranje pokriva odštetne zahtjeve i troškove zahtjeva, koji proizlaze iz:
 - ▶ Nemarnog ispunjavanja profesionalne/stručne obveze (zakašnjenje pri ispunjavanju ugovorene usluge za naručitelja, greške pri pripremi i/ili izdavanju dokumentacije, nepravilna deklaracija robe ili njen opis, davanje nepravilnih savjeta ili informacija klijentu, zakašnjenje, ne isporuka ili nepravilna isporuka, kršenje uvoznih ili izvoznih propisa ...)
 - ▶ Prijevare zaposlenika koji nije rukovodi, i da namjera prevara nije bila korist osiguranika te da osiguranik pruži osiguratelju dokaze da je zaposlenik sankcioniran
 - ▶ Klevete ili kršenja osobnih prava,
 - ▶ Nenamjerno kršenje ovlaštenja kada je osiguranik ugovorio u ime druge osobe misleći da ima ovlaštenje za to

- ▶ propust ugovaranja uvjeta po kojima radi špediter/osiguranik
 - ▶ pokrće postoji ako osiguranik dokaže da ima ustaljene poslovne procese temeljem kojih postupi i upotrebljava svoje uvjete (koji su javljeni osiguratelju)
 - ▶ dokaže da se radilo o pojedinačnom slučaju propusta/štete zbog nemarnosti, pogreške ili propusta radnika /podizvođača.
- ▶ BL - pogrešni zapisi u BL ili drugom prijevoznom dokumentu
 - ▶ npr. nepravilni datumi, nerazumne devijacije od ugovorenog puta prijevoza, krcanje na palubu suprotno ugovoru, nepravilna informacija o luci utovara, istovara, putovanju, brodu, opis tereta, težina, broj koleta, kvaliteti, isporuka robe bez podnietog BL ili sličnog dokumenta, isporuka robe neovlaštenoj osobi.
- ▶ Osiguranje tereta ako je to bilo pisano dogovoreno.

Osiguranje odgovornosti za globe i poreze

- ▶ Pokrivene su štete i troškovi zahtjeva osiguraniku, koji nastaju zbog osiguranikovog nenamjernog kršenja zakonskih propisa koji su za posljedicu imali kaznu, platež carina, trošarina, prodajni porez ili slične fiskalne troškove ili kazne izrečene osiguraniku ili drugoj osobi, koja nastupa u ime osiguranika, ako se povreda odnosi neposredno na :
 - ▶ Uvoz /izvoz tereta ili opreme naručitelja ali ograničeno na manjak ili višak kod dopreme tereta; nenamjerna povreda uvoznih ili izvoznih propisa; nenamjeran propust poštivanja propisa vezanih uz dokumentaciju robe, ili
 - ▶ Imigraciju (u odnosu na bilo kakvu odgovornost za slijepe putnike), ili
 - ▶ Onečišćenje (posljedica fizičkog gubitka/oštećenja tereta ili opreme), ili
 - ▶ Sigurnost uvjeta rada, ili
 - ▶ Sigurnosna zaštita (*security*) / antiterorizam.

► Proširenje ne pokriva:

- Zahtjev koji nema valjanu osnovu, nije dokazan ili nije donesen od strane nadležnog tijela;
- Komercijalnih kazni ili penala u vezi tarifa vozarina, kršenja pravila tržišnog natjecanja ili postupanja osiguranika ili osoba, koje rade u njegovo ime;
- Kršenje propisa u vezi težine tereta ili prijevoza opreme na javnim cestama (pretovar vozila), ako je povreda učinjena namjerno ili iz grube nemarnosti osiguranika ili njegovih zaposlenika;
- Kazne za nezakonito ili kazneno djelo osiguranika,
- Ukoliko je osiguranje za takve odštetne zahtjeve protivno pozitivnim propisima,
- U primjeru USA za kazne, nametnute od Federal Maritime Commission, Department of Justice or Federal Trade Commission of USA ili Drug Enforcement Agency;

Ostala pokrića osiguranja

- ▶ Osiguranje opreme za manipulaciju,
- ▶ Osiguranje imovine,
- ▶ Osiguranje zbog prekida poslovanja (*business interruption*),
- ▶ Osiguranje odgovornosti zakupca za požar,
- ▶ Osiguranje opreme za prijevoz.

Opća isključenja po polici

Osiguranje ne pokriva:

- ▶ Povećanje odgovornosti osiguranika sa deklaracijom vrijednosti tereta ili dogovoreni viši limiti ili neograničena odgovornost osiguranika ili šira odgovornost ili dogovoreno vrijeme isporuke,
- ▶ Štete nastale bez krivnje ili nemara osiguranika ili nastale zbog namjere ili nepažljivog ponašanja/radnji osiguranika, sudjelovanja u ilegalnoj trgovini,
- ▶ Štete zbog naravi, mane tereta ili uobičajenog rasipa, trošenja ili gubitka tereta (transportni kalo);
- ▶ Pojedine vrste tereta - isključene za: zlatne šipke, dragocjeni metali, novac, kreditne kartice, vrijednosti papiri i financijski instrumenti, dragulji, umjetnički radovi, antikviteti, drago kamenje, žive životinje, mobilni telefoni, roba za vojsku.
- ▶ Teret koji predstavlja povećan rizik
 - ▶ za usluge u vezi tog tereta jamstvo je dano uvjetovano - obim posla sa takvim teretom, NE poslovanje zbirnih pošiljaka (nego samo *full container/trailer load*)
 - ▶ osiguratavatelja je potrebno obavijestiti o takvim pošiljkama (7dana)- visoko rizična roba- vino, alkohol, alkoholna pića, cigarete i drugi duhanski proizvodi, krzno, koža i odijela te proizvodi od njih, TV, mediji za prikazivanje zapisa, CD, DVD, satovi, mikročipovi, kompjuteri - PC, Laptopi, igraće konzole,

- ▶ Odlagališta, upotreba/iskorišćenje deponija ili odlaganje otpada koje osiguranik izvodi, jaružanje (*dredging*); onečišćenje i troškovi čišćenja,
- ▶ Insolventnost osiguranika, neplaćanje dugova, punitivne ili višestruke štete, ugovorne kazne, nepojašnjeni ili inventurni manjak,
- ▶ Osiguranikovo odricanje prava na regres,
- ▶ Radioaktivni i nuklearni rizici,
- ▶ Rat i štrajk
- ▶ Sanction exclusion clause,
- ▶ Asbestos exclusion clause,
- ▶ Chemical, biologocal, bio-chemical or electromagnetical exclusion clause
- ▶ Cyber attack exclusion clause

Koristi multimodalnog prijevoza

- ▶ Prodavatelj / kupac - naručitelj usluge multimodalnog prijevoza štedi na vremenu,
- ▶ Ušteda novca,
- ▶ Pozitivni utjecaj na okoliš,
- ▶ Stručno rješavanje eventualnih izvanrednih situacija tijekom transporta,
- ▶ Lokalizacija odgovornih osoba u slučaju štete.

Primjer

Zakašnjenje kod dostave i oštećenje tereta posebnih svojstva

- ▶ Organizaciju prijevoza koromatografskih kolon(oprema koja se upotrebljava za izradu lijekova - nepredušno/vakumsko zatvorena) iz Ajdovščine, Slovenija preko Pariza do New Yorka do Princetona, ukupne težine 288 kg. Usluga obračunana po forfeith stavu.
- ▶ Kupac je poduzeće iz Australije.
- ▶ Pariteta DAP Princeton, USA.
- ▶ Špediter primio zahtjev naručitelja, da uredi kargo osiguranje pošiljke.
- ▶ Teret bio je ambaliran u drvenoj ambalaži sa oznakom kako pravilno rukovati i ga pravilno postaviti, oznakom, da je roba lomljiva i napisi: FRAGILE. DELICATE INSTRUMENTS. DO NOT DROP!
- ▶ Špediter je izdao house air ways bill na relaciji Ljubljana/Brnik - JFK

- ▶ Kod dospijeća u USA do primaoca, sa zakašnjenjem, vanjska drvena ambalaža bila je oštećena i otvorena, primaoc j odbio preuzimanje robe, jer roba više nije bilo primjerna za daljnju upotrebu - standardi određivanju, da mora biti roba otvorena samo u kontroliranim uvjetima. Zahtjev stoji na 81.510 € plus 2.831\$ za carinu.
- ▶ Naručitelj stavio je odštetni zahtjev na špeditera.
- ▶ Špediter je stavio zahtjev na kargo osiguratelja, kod kojeg je ugovorio osiguranje robe.
- ▶ Osiguratelj je odbio plaćanje štete, jer je bila osigurana relacija Ljubljana via Charles de Gualle to John F Kennedy INTL. Na dokumentima nije oznake, da je šteta nastala za vrijeme avionskog prijevoza.

- ▶ Kopneni prijevoz nije bio pokrit sa kargo osiguranjem, a iz okolnosti je izlazilo, da je šteta na teretu nastala na kopnenom djelu prijevoza, špediter (ista firma) je u Americi stavio protest na prijevoznika.
- ▶ Ustanovljeno, da je špediter pogrešio kod javljanja osigurane relacije.
- ▶ Špediter je odgovoran za nastalu štetu, jer je nemarno javio destinaciju osiguranja.
- ▶ Kakva je njegova odgovornost?

80. člen **(Obseg špediterjeve odgovornosti v primeru poškodbe, uničenja ali izgube tovora)**

Kolikor je špediter odgovoren za poškodbo, uničenje ali izgubo tovora, je njegova odgovornost omejena na višino, ki jo določa posamezna konvencija ali nacionalna zakonodaja ali drug predpis, ki ureja vrsto prevoza oziroma manipulacije ali storitve, pri kateri je do poškodbe, uničenja ali izgube tovora prišlo. V primeru, ko je škodo povzročila oseba, za katero špediter odgovarja, špediterjeva odgovornost v nobenem primeru ne more preseči obsega odgovornosti, ki je določen za to osebo, če je ta obseg manjši od obsega špediterjeve odgovornosti, določenega v teh pogojih.

Če ni drugače dogovorjeno oziroma če drugače ne izhaja iz veljavnih predpisov, se v primeru, ko špediter ne poda izjave, da je tovor izgubljen, šteje, da je prišlo do izgube tovora, če slednji ni bil dostavljen prejemniku v roku 30 dni od dne, ko bi moral biti dostavljen, če pa dostavni rok ni bil dogovorjen, pa v roku 90 dni od dne, ko ga je špediter prevzel.

Kolikor se v primeru poškodbe, uničenja ali izgube tovora določil katerekoli konvencije ali nacionalne zakonodaje ali drugega predpisa iz prvega odstavka tega člena ne da uporabiti, ali kolikor tak predpis ne obstaja, ali kolikor obstaja, pa ne vsebuje določb o omejitvi višine odgovornosti, oziroma kolikor se mesta nastanka škode in s tem določitve konvencije ali nacionalne zakonodaje ali drugega predpisa iz prvega odstavka tega člena ne da z gotovostjo določiti, je odgovornost špediterja omejena na znesek 5 SDR na kilogram bruto mase poškodovanega, uničenega ali izgubljenega tovora, v primeru multimodalnega prevoza, če v predpisih, ki ga urejajo, ni določeno drugače, pa na znesek 2 SDR na kilogram bruto mase poškodovanega, uničenega ali izgubljenega tovora.

Če ni določeno drugače, odškodnina iz tega naslova ne more preseči zneska 25.000 SDR na posamezen škodni dogodek oziroma več škodnih dogodkov, ki imajo isti vzrok škode. Kolikor pride do popolne oziroma delne poškodbe, uničenja ali izgube tovora, naročitelj nima pravice do odškodnine iz naslova zamude, temveč izključno pravico do odškodnine, določene v tem členu, če so za to izpolnjene vse predpostavke, določene v veljavnih predpisih in teh pogojih

- ▶ Zahtjev za plaćanje odštete iz naslova osiguranja odgovornosti špeditera.
- ▶ Zahtjev odobren, ali je odšteta po Općim uvjetima poslovanja međunarodnih špeditera Slovenije ograničena na 25.000 SDR.
- ▶ Oštećeni snosio je veći dio štete.
- ▶ Pitanje za sud, da provjeri ako su Opći uvjeti špeditera štetni za klijente.

► Hvala na pažnji!